

viðurskiptum, sum vit hava felags við teir.

at socialisera bankalagið, so tann ágóði, ið bankarnir nú hava av vinnulivinum, Føroya fólk; reiðarum og arbeiðsgevarum sum fiskimonnum og arbeiðarum og øðrum, ikki skal fara út av landinum ella í pengamanna lummarnar, men aftur til landið, hitt starvandi fólkid.

at færa ein figgjarpolitikk, ið ger tingið fært fyri at styðja og uppbyggja vinnulivið á sjógvi eins og á landi, fyrst og fremst veita tjóðini færor og arbeiðstól.

at okkara jarðaviðurskipti skulu verða skipað soleiðis, at Føroyingar í stytst møgulugu tíð skulu fáa allan dyrkbaran hága gjerdan til bæ, samstundis sum búnaðarfrøði verður at fremja í búnaðarskúla (skúlum).

at okkara umboðsvald — altíð tingsins maður, menn, við — skal leggja alla orkuna á at veita teirri føroysku tjóðini ta arbeiðsrúmd og arbeiðsrætt í samvinnuni við aðrar tjóðir, at hvør einasti íbúgvari landsins kann sleppa til fult arbeiði og kunna liva væl av sínum arbeiði.

at øll okkara sociala viðurskipti verða umskipað soleiðis, at tey gomlu fáa ein sorgarleysan aldurdóm, og at sjúklingar fáa sjúkrakúsa- og lækna- og aðra sjúkrarækt ókeypis, og at teir eins og einkur og teirra børn og onnur forsorgarleys, ið ikki eru fær at arbeiða ella ikki hava høvi at koma til arbeiði, skulu fáa eina tilika samfelagsløn (forsorg), at tey og teirra heim kunnu liva væl.

at okkara fæði og okkara heilsurækt í síni heild verða skipað á einum víðindaligum grundarlagi, hvørvið livið kann verða langt og livskraftin økt.

at byggja upp hina bestu fólká, lærða- og fagliga skúlskipan, og at atgongdin til bestu skúlar skal vera ókeypis við skúllum og frium vistarhaldi fyri ómúgvandi.

at føroyskt skal vera bundin lærugrein í øllum skúllum okkara og eiga óskerdan rætt í øllum færi her á landi, eisini sum lógar- og rættarmál.

at hitt føroyska flaggið skal nýttast sum okkara tjóðarmerki á sjógvi og á landi.

Eitt fólkatingsval stendur fyri durum — kanska eitt tað týðningarmesta, Føroyingar hava verið við til. Ti innan eitt kanska hægst tvey ár er kríggid ætlandi at enda — og tá verður fólkatingsmaðurin at fara til Danmarkar við teim fyrstu boðunum og ørindunum frá Føroyum.

Honum verður so stutt lagad at koma at hava eina ávgerandi ávirkan á ta fyrstu innstillingina hjá Dønum og øðrum viðvíkjandi okkum og okkara ynskjum og krøvum — og hin fyrsta innstillingin er av royndum av ávgerandi týðningi fyri framtíðina.

Honum verður tað at liggja á

at halda fram og krevja viðvíkjandi stöðuni, vit koma at fáa í samráðingunum millum Danir og okkum og aðrar tjóðir um okkara framtíðarlagnu og ta livsrúmd, arbeiðs- og vinnurætt, vit mega fáa í samvinnu við aðrar tjóðir, um vit skulu kunna liva.

Javnaðarflokkurin hevur heitt á meg at vera flokksins valevni til fólkatingsvalið 3. maj 1943.

Eg havi verið flokkinum til vildar, ti eg veit, at tann maður, ið ber javnaðarhugsjónina sum aðalmerki, hevur í hesi tíð, tá ið allur hin demokratiski heimurin hevur knæsett ta socialistisku leiðina sum einasta vegin til bjarging, vil hava betri møguleika at vinna orðaljóð fyri Føroyum enn ein, ið framvegis stendur stívir á ti fordømda kapitalistiska grundarlagnum.

Ein javnaðarmaður hevur ein sjálvskrivaðan rætt til sum vinur og partamaður at fara til ein hvønn javnaðarmann í verðini, veri hann arbeiðsmaður ella ministari, og krevja hansara hjálp og stuðul til at fremja eina og hvørja góða sak.

Um teir heiðraðu veljarar unna mær álit at verða umboðsmaður fyri Føroyar á danatingi, við eg leggja alla orkuna á at verða Føroyingum til frama samsvarandi ta stöðu javnaðarflokkin hevur lagt fram í hesi grein.

Staddur í Havn, tann 16. april 1943.
P. M. Dam.

Hin tjóðskaparliga - nationala - stöðan.

Javnaðarflokkurin í Føroyum er tjóðskaparhugaður — nationalur. Men flokksins tjóðskaparhugur er ikki sum fólkaflokksins skemdur av einum fávitskutum miðaldarligum erpni, sum — til óbetiliga minnkan fyri okkum fólk — hevur borið til sjóndar heindir og hatskenslur imóti einum øðrum fólk.

Tað er ein royndur lutur, ein sálarinnar grundlóg, at kenslan av, at maður vanvirðir ella misskilir tað, ið nationalt sæð hevur virði fyri einum, vekur illvilja, ofta hat, meðan tað, at maður virðir eins tjóðskapar kenslur, ger, at í einum birtist og veksur virðing fyri og tokki til hann sjálan.

Nationalt forståls í øllum lutum er einasta bandið, ið heldur tjóðanna millum, er tað einasta holla grundarlagið fyri øllum samarbeiði millum fólk.

Hetta ræður serliga fyri smáar tjóðir sum Føroyingar. Tað er í hesum forståls og ikki í sverðsoddinum, sum tað ræður um hjá teim smáu veikari tjóðunum, at rætturin skal sita. Tað skilja allir sannir og í dýpdini nationalir Føroyingar, og ti mega allir, sum veruliga ynskja Føroyingum og Føroyum væl, vera imóti øllum

nationalum harðlyndi og bondskleika.

Føroyingar eru ein tjóð, ein serligur fólkaflokkur, hin 6. og minst í norðurlondum. At hetta verður ásannað eisini nú av Dønum, samanber Kristmas Möllers ræðu í Bretlandi, skyldast ikki í litlum muni javnaðarmonnum sakligu og sterku frágreiðingum og stöðu viðvíkjandi okkara nationalu viðurskiptum.

Málspurningurin.

Síðan 1906 hevur eitt eljustríð staðið her á landi og tarnað øllum mentunarligum, socialum og figgjargligum framburðum.

At gera enda á hesum stríði var ein hin fyrsta uppgáva hjá javnaðarflokkinum, ið sambart frælsishugsjón sína hevur ta víðu, náttúrligu og sterku nationalu stöðu, at allir nationalir vøkstrir ikki bert skulu fáa fullan livsrætt, men skulu livgast.

Nógvir tættir í teirri nationalu trætni eru loystir, men enn er ikki verið lokið.

§ 7 viðvíkjandi undirvisingarmálinum — hvat øðiligt oyðandi stríð, kjak og skrivning millum sambandið og sjálvstýrið hevur henda grein ikki elvt!

Hetta trætumál fingur javnaðarmenn greitt við at fáa Danir at ganga við til,

at føroyskt og danskt mál skulu eiga líka rætt í skúllum okkara, og at tað stendur til lærarans, hvat mál hann nýtir sum undirvisingarmál.

Føroyskt sum kirkjumál er gjøgnumført við átrodikan frá javnaðarmonnum.

Føroyskt sum brúðarvigslumál og føroyskt sum lærugrein í navigationsskúlanum, javnsett við danskt, er útint av javnaðarmonnum saman við ti frisinnaða partinum av sjálvstýrinum.

Javnaðarmenn settu uppskot fram á ting, at eingin skuldi setast sum lærari við fólkaskúlan utan prógv í føroyskum, men hetta uppskot fall. Sambandið og Jóannes bóndi Patursson við sínum fylgi vildu ikki greiða atkvøðu fyri ti.

Javnaðarmenn hava og vilja framvegis styðja føroyskt og føroyska tjóðmenning. Í hesum viðfangi kann verða sagt, at hin føroyski háskúlin, Vardín og føroyskar bókmentir hava ongantið notið so munandi figgjargligan stuðul, sum meðan javnaðarmenn hava átt formannskapin í tingsins figgjargligu viðurskiptum.

Javnaðar- og sjálvstýrisbólurin greiddu atkvøðu fyri

føroyskum sum lögumál og rættarmáli javnsett við danskum.

Amtmaðurin vildi ikki lógfesta hesi uppskot. Hann umbar seg við, at hann kundi ikki, ikki tí at hann ikki vildi, men ti hann segði hesi mál liggja so fyrri, at ríkisstýrið mátti avgera tey.

Tá ið sjálvstýrismenn og vit máttu viðganga, at hesi mál vóru

av teirri náttúru, at tey kundu biða til aftaná kríggid, helt javnaðar- og sjálvstýrisbólurin seg ikki kunna forsvara at spreingja samarbeiðið, sum ein og hver, ið kendi ábyrgd fyri landi og fólk í hesi ræðuligu tíð, mátti ásanna var átrodandi neyðugt.

Vit lögdu í hesum færi eina politiska trætu niður eitt bil til frama fyri: við størstu megi at kunna bjarga landi og fólk okkara íggjgunum krígsölogina.

Vit ívast ikki í, at Føroyingar skilja, virða og viðurkenna hesa stöðu sum beina og forsvarliga.

Javnaðarflokkurin eins og sjálvstýrisflokkurin vilja sjálvandi, so brátt høvi verður til tess, av allari megi aftur troðka á at fáa gjøgnumfært, at føroyskt skal javnsetast við danskt sum lógar- og rættarmál. Samsvarandi við hesa stöðu settu javnaðarmenn og sjálvstýrismenn í seinastu vanligu tingsetu fram uppskot um at áseta ein serligan mál- og lögkønan mann at skapa eitt mergja føroyskt lögmal, fyndugt og væljóðandi sum okkara orðtaks- og søgumál. Hetta uppskot varð samtykt og peningur jattaður til tess frama.

Flaggspurningurin.

Eitt serligt fólk — hvar ið tað enn finnst — hevur trongd til at hava eitt felags symbol, eitt tjóðskapareyðkenni, eitt merki.

Allir, ið viðganga, at Føroyingar eru eitt fólk, mega tí eisini viðganga, at tað er náttúrligt, at Føroyingar hava sitt egna merki, flagg.

Tað skuldi so stutt eingin træta staðist av, at Føroyingar vilja hava sitt egna merki.

Men tess verri, eisini í hesum máli komu sambandsmenn og sjálvstýrismenn at klandrast sum i móðurmálspurninginum. Hetta klandrið er harðnað í hverjum, drigið út í ljótastu og mest mann-minkandi reimingar, samanber m. a. niðurkutan Páls Paturssonar av danska flagginum á sinni.

Vit javnaðarmenn halda, at tað er eins ørt at klandrast í flaggmálinum og tað er at klandrast í málspurninginum.

Javnaðarmenn hava ti roynt at fingið hesa ljótu og tjóðminkandi trætu löysta

Sum limur í neyðdini, ið á sinni varð sett fyri at kanna og greiða flaggmálið, setti núverandi javnaðarflokksformaður eitt gjølla útarbeitt uppskot fram um at fáa flaggsins litir, mat og stødd góðkent við kongligari resolution.

Men hvat hendi?

Ikki bara sambandið, men sjálvur Jóannes bóndi Patursson við sínum líði vildi ikki greiða atkvøðu fyri hesum uppskoti.

Hann valdi heldur at róla enn at fáa flaggið autoriserað á ein vinskjiligan og hampiligan hátt. Hann hevur eisini síðani rólað um flaggið, so tað gællir í homrum. Næstu ferð, ið atlegur vóru á ein sakligan hátt at fáa okkara merki